

vyřízeno do 3 dnů. K tomu přispívá všeobecné používání řízení bagatelního, sběhlost soudců v rozsuzovaných poměrech skutkových i právních, a řídkost odročení vzhledem k odborným znalostem přísedících a přítomnosti stran. I kvalitu rozsudků s. živ. sluší uznati za uspokojivou, když se přihlíží k velkému nedostatku judikatury a vědeckého spracování, pak k chatrnosti živnostenského práva námezdního, která teprve činností s. živ. byla objevena a je donucuje, používati hojně obdoby a všeobecných zásad právních. S. živ. přísluší zásluha, že mnohým předpisům na př. ohledně lhůty výpovědní zjednaly teprve účinnosti, a celý živnostenský poměr pracovní postavily na základ práva. Lze se nadíti, že s. živ. budou vždy více váženy od obou stran, když jim bude ponechána možnost se vžítí a ony budou chráněny před vlivem stran a společenských protiv. § 25. *M. Sternberg* (G. H. č. 42) a J. Bl. č. 40 obrací se proti vyloučení advokátů z řízení před s. živ. poukazující k tomu, že právě dělníci tím jsou poškozoováni.

Adv. ř. V otázce žádoucí reformy naší advokatury ujaly se letos slova toliko zástupci směru mírnějšího, stojícího na půdě nynější organisace, očekávající zlepšení poměrů od rozšíření agendy a vnitřního obrození stavu. V tomto směru nesou se zejména návrhy *E. Benedikta*,³⁴⁾ opakované též v přednášce v pražském spolku advokátním (G. H. r. 48, č. 7), o nichž podrobně referovali *Sternberg* (G. H. č. 21), *Sternlicht* (Grünh. sv. 31., str. 207), *Růžička* (J. Bl. č. 7), *Dr. —r* (Not. č. 17), a s nimiž celkem se shodují *J. Kann*³⁵⁾ (viz zprávy G. H. č. 37 a Not. č. 33 Coulon) a *A. Růžička* (D. J. str. 384). Odchylně od loni uvedeného návrhu *L. Katze* (Pr. roz. r. III., č. 15, G. H. r. 46, č. 39, 40) na pouhé zřízení výpomocné pokladny pro nuzné vdovy a sirotky advokátů zastává *E. Koerner* (Pr. roz. r. IV., č. 13) nutnost závazného pojištění, i kandidáty advokacie zahrnujícího. Příspěvky slušelo by vybíratí ve způsobu přirážky na státní daň z příjmu, čímž by též různé poměry majetkové došly žádoucího vzhledu; mimo to třeba vymahati subvenci státní jakožto odměnu za četné práce státu bezplatně konané. § 33. *L. Valenta* (Pr. roz. r. V., č. 2) podává přehled dosavadního vývoje práva soudu, ukládati advokátům pokuty, a dovolává se oproti nejnovější libovolné praxi nejvyššího soudu lepšího zabezpečení neodvislosti advokátní. (Dokončení.)

Dr. Ludvík Popel.

Ústavní a správní právo.

Menger Ant.: Neue Staatslehre. Státního práva přímo dotýkají se jen oddíly o organisaci státu budoucnosti a o příští státní moci, ve kterých autor vystupuje proti dosavadnímu pojetí státu (p. 20—65, 201—245). Pro nazírání státoprávní theorie znamenají jeho vývody celkem velmi málo, tak jako výklady starších socialistických theoretikův o povaze státu. Stojí takto opět na půdě politických nauk určité strany a náhodou opět socialistické, vychází

³⁴⁾ Die Advokatur unserer Zeit, Wien 1903 Manz.

³⁵⁾ Neuorganisation oder Reform der Advokatur, Wien 1903 Manz.

i *Menger* (následuje v tom starší nezdařené pokusy) napořád z theorie mocenské, z nazírání na stát jako na panství hospodářsky silnějších nad slabšími, z nazírání, kterýmž sice se dali ovládati i vynikající theoretikové socialismu jako Ferdinand *Lassalle* a Bedřich *Engels*,¹⁾ kteréž však naposledy právě valně byl tak diskreditoval sociolog *Gumpłowicz*,²⁾ jenž pod vlivem socialistické theorie snažil se podstatu státu rozložití ve shluk faktických poměrů mocenských mezi živly heterogenními, a velmi horlivě napadal moderní státoprávní theorii, začož se mu ovšem dostalo *Jellinkem* neméně rázného jako správného odbytí. V této »státovědě« tedy není prozatím ničeho »nového«; právě zásluhou moderní státovědy je vyloučení politických tendencí ze státoprávní theorie, oddělení pojmání právníckého od uvažování politického, jehož ještě učebnice státního práva z let čtyřicátých jsou tak plny. Je právě zásluhou moderní theorie, že plně pronikla představa o jednotné osobnosti státní, o jednotném subjektu, kterýž je východištěm vši veřejné moci. Tato nauka, jejíž základy lze sice snadně hledati v přirozenoprávních doktrínách 17. a 18. věku, do německé theorie však jasně uvedená teprve *Albrechtem* (1837) a k dokonalosti vypracovaná *Gerberem*, *Labandem*, *Gierkem* a *Rosinem*, zůstává již pevnou v základech, když zároveň idea právního státu přeměnila bývalou jen civilistickou právníckou osobnost státní v subjekt veřejné moci a veřejné správy. Byly proti ní řízeny sice nejen duchaplné rozbory vědecké, jakými operoval n. př. *Max Seydel*, ale hlavně obecně známé a do omrzení opakované námitky politických stranníkův, temně reakčních i krajně radikálních a socialistických. Mocenské pojetí státu není ani žádnou zvláštností socialistické theorie; je jistě význačno, že i tak tuhý reakcionář, jakým byl starý Ludvík *Haller* dovedl naklztí pro své účely takřka totéž pojetí státu, jakého se později drželi i socialističtí theoretikové. Pojetí státu jako poměru mezi určitými třídami může sice konstatovati jisté politické a společenské vztahy, pro vědu státoprávní však již neznamena ničeho, poněvadž je tato ve vývoji svém již dále. Pro politické uvažování má mocenská theorie ještě význam, pro státovědecké již nikoli. Své místo má také již nyní v politice a v sociologii.

Pokud jde o stát, jaký nám *Menger* líčí a o jeho státní moc, »nového« v něm by tak všechno nebylo. Jak *Preuss* ve své kritice *Mengrova* státu správně ukázal, znamenají leckteré požadavky nikoli snad pokrok a vyrovnání nedostatků nynějšího státu právního, ale přímo krok nazpět do starého státu policejního s jeho všeobsaňlou státní mocí a s jeho vševědoudností obecného blaha, s tím rozdílem jen, že by policejní stát byl jen přeměněn na stroj socialistický, místo absolutistického. S důrazem zavrhuje sice *Menger* konstrukci státu jako organického politického svazku společenstevního, jako samostatné právní osobnosti, ale zbytečnost jeho dokázati se mu nepodařilo. Jak také *Preuss* opět správně vyřkl, právě socialismus očekává vše od státu, očekává splnění svých tužeb určitou organizací právní, a dokonce v určitém

¹⁾ Doklad n. př. v *Urspr. d. Fam.*, 6. vyd., p. 177 sq.

²⁾ Z četných spisů stačí srv.: *Die sociolog. Staatsidee*, p. 32, sq., a *Staatsr.* p. 2. pozn. 2.

směru (jako v kolektivisaci hospodářské produkce) i zvýšením právního donucení. Bude tedy stejně nucen poměr organisovaného celku k jednotlivcům upravoati normami objektivního práva, které s určitými skutečnostmi, byt na individualní vůli nezávislými, spojovati budou určité právní účinky. Ve stát budoucnosti mají jednotlivci právě býti uvedeni změněným státním řádem právním, mají býti uvedeni do poměrů právně upravených, vždyť přece obecná vůle musí docházeti výrazu právně závazného a to jinak nebude lze, než určitou státoprávní organisací. Proto neobejde se ani »nová státověda« budoucnosti bez pojetí státu jako subjektu vlastních práv a povinností, kteréž tvoří okruh práv a povinností jednotného celku státního proti právním sférám jednotlivcův a proto juristicko-organické pojetí státu není také jen pojetím dnešních tříd silnějších, jak *Menger* stále opakuje.¹⁾ V socialistické státovědě budou taktéž účely a zájmy určitých tříd prohlášeny za účely a zájmy státu, ale uplatňovány budou moci býti jen potud, pokud obdrží právního výrazu a obecné právní závaznosti; a to opět nestane se jinak, leč úpravou státním řádem právním, úpravou všeobšáhlou a všemocnou, a v této reglementující všemocnosti zjeví se zase v nové formě starý přísný blahobytný stát, právního státu předchůdce a snad praesumptivní dědic.

řk.

Léon Duguit: L'État, le droit objectif et la loi positive. Paris 1901. S. 620. — Týž: *L'État, les gouvernants et les agents.* 1903. S. 774. (Bibliothèque de l' Historie du Droit et des Institutions.)

V téže době, kdy *Seydelovo* proslulé spracování státního práva bavorského vychází ve třetím, a státní právo německé říše, spracované vůdcem německé státoprávní theorie *Labandem*, ve čtvrtém vydání, v téže době, kdy dílo *Labandovo* zároveň s *Mayerovou* teorií správního práva v překladu se předkládají kritice francouzské státovědecké theorie, podniknut byl právě s francouzské strany nejmocnější dosud pokus jednou pro vždy vyvrátiti dosavadní základ dnešních theoretických pojmů státoprávních a zúplna rozptýliti ideu jednoty státu jako subjektu veřejné moci a to stanovením zcela nových pojmových výměrů.

Všechny dosavadní pokusy, konstruuující stát bez uznání jeho subjektivní jednoty, obíraly se vždy jen některými obecnými otázkami státní organisace, nerozvádějíce základní myšlenku do všech záhybů státního života a většinou měly zároveň určité politické tendence: nyní však přichází bordeauxský professor s teorií státu probranou a detaillovanou po všech oborech státní činnosti a vrhá dva objemné svazky v celý soubor sporných otázek o povaze státu. Jeho pokus bez odporu stojí i právnicky vysoko; nejen že není nijak strannicky zabarven, nýbrž snaží se všechny zjevy státní existence do všech důsledků pojmově vyložití bez užití obvyklých pojmů státoprávní theorie, a hledí zachytiti problem v celém rozsahu, bez pojmu státní osobnosti, státní

¹⁾ Rozumí se, že má-li kniha Mengrova pro státoprávní theorii cenu jen jako bystrá kritika dnešního řádu právního, neubírá se tím nikterak na její ceně pro jiné sbory státovědeckých nauk, jako třeba pro theorii národohospodářskou.